

SOLENIDADE AXENSAUN

TEMA

Solenidade Axensaun Jezús nian ne'ebé ohin ita selebra fó hanoin mai ita katak, iha dalan ida halo ho domin no saran-an nia rohan/finál mak moris definitiva, komuñau nian ho Maromak. Nia fó hanoin mós katak Jezús husik mai ita sasin no ita ne'ebé tuir nia mak tenke kontinua realiza Maromak nia projetu libertadór ba ema sira no ba mundu.

Iha *Evanjellu*, Jezús resusitadu mosu ba eskolante sira, tulun sira manán deziluzau no komodizmu no haruka sira iha misaun, nu'udar sasin salvasaun Maromak nian. Besik ba Aman, Jezús sei kontinua akompaña eskolante sira no liuhusi sira, ofereba ba ema hotu moris foun no moris definitivu.

Iha *leitura dahukuk* repete mensajen esensiál festa nian: Jezús, apresenta tiha ba mundu Maromak nia projetu, nia tama iha moris definitivu komuñau nian ho Maromak – moris hanesan ba sira ne'ebé la'o tuir Jezús nia dalan. Nune'e eskolante sira la bele hateke nafatin ba lalehan, iha pasividade ida ne'ebé la tulun; maibé tenke bá iha ema sira nia leet hodi kontinua Jezús nia projetu.

Leitura daruak konvida eskolante sira atu iha konxiénsia kona-ba esperansa ne'ebé sira simu bolun atu hala'o (moris nakonu iha komuñau ho Maromak). Sira tenke bá hasoru “esperansa” hodi kaer liman ba malu ho maun-alin sira – membru sira “isin” ida de'it nian – no iha komuñau ho Kristu, “isin” ne'e nia “ulun”. Kristu horis iha nia “isin” katak Kreda; no liuhusi nia mak Kristu sai prezente ba ema sira.

LEITURA 1- Apóst 1,1-11

Livru “Apóstolu sira-nia hahalok” dirije ba comunidade sira ne'ebé moris iha kontestu ida krize nian. Ita iha dékada 80, besik tinan 50 liutiha Jezús nia mate. Faze espetativa ba Jezús ne'ebé atu filafali mai ho glória hodi harii nia “Reinu” liu tiha ona no eskolante sira moris iha situaun deziluzau nian. Kestaun doutrina nian lori konfuzau ruma; monotonia favorese vida kristán ida ladún komprometida no comunidade sira hela iha mediokridade; kuran entuziazmu no empenhu. Kuadru jerál ne'ebé haree mak sentimentu ida frustrasaun nian, tanba mundu kontinua hanesan no Maromak nia intervensaun finál ho vitória kontinua adia. Bainhira mak sei konkretiza loos Maromak nia planu salvasaun?

Iha ambiente ne'e mak ita bele tau testu ne'ebé ohin propoin mai ita nu'udar primeira leitura. Iha nia, katekista Lucas aviza katak Jezús nia planu salvasaun no libertasaun nian agora (ho Jezús nia axensaun) iha Kreda nia liman, hodi Espíritu nia kbiit. Sarani sira hetan konvite atu deskobre fali sira-nia papél, kata fó sasin kona-ba Maromak nia projetu, iha fidelidade ba “dalan” ne'ebé Jezús tuir.

MENSAJEN

Ita-nia testu hahú ho prólogu ida (vers. 1-2) ne'ebé liga “Apóstolu sira-nia hahalok” ho Evanjellu datoluk, Lucas nian – hodi halo referénsia hanesan ba Teófilo nu'udar destinatáriu, nune'e mós kona-ba Jezús, nia hanorin sira no ninia asaun iha mundu (tema sentrál Evanjellu datoluk nian). Iha prólogu apresenta mós protagonista sira livru nian – Espíritu Santu no apóstolu sira, ne'ebé iha relasaun ho Jezús.

Hotu tiha apresentasaun inisiál, mai tema despedida Jezús nian (vers. 3-8). Autór hahú hodi halo referénsia ba “loron haatnulu” entre resurreisaun no axensaun, iha ne’ebé Jezús ko’alia ho eskolante sira “kona-ba Maromak nia Reinu” (buat ne’ebé parese iha kontradisaun ho Evanjellu, iha ne’ebé resurreisaun no axensaun apresenta iha loron Páskua nian – kf. Lc 24). Númeru haatnulu mak konserteza, númeru simbóliku ida: númeru ida ne’ebé define tempu nesesáriu atu eskolante ida bele aprende no repete lisaun sira mestre nian. Nune, iha ne’e hakarak define tempu simbóliku inisiasaun ensinamentu Na’i Resusitadu nian.

Jezús nia liafuan sira despedida nian (vers. 4-8) subliña aspetu rua: Espíritu ne’ebé atu mai no sasin ne’ebé eskolante sira simu bolun atu fó “to’o iha mundu nia rohan”. Iha ne’e ita iha rezumu esperiénsia misionária comunidade Lucas nian: Espíritu sei tuun iha comunidade fiar-na’in nia leten no haraik kbiit atu fó sasin kona-ba Jezús iha mundu tomak, husi Jerusalém ba Roma. Iha realidade, ida-ne’e programa ne’ebé Lucas sei apresenta iha livru tomak nia laran, hodi tau iha Jezús moris-hi’as niaibun. Autór hakarak hatudu ho nia obra katak Kreda nia testemuñu no pregasaun nia hun mak Jezús rasik no hodi Espíritu nia kbiit.

Tema ikus mak axensaun (vers. 9-11). Evidentemente, presiza interpreta pasajen ida-ne’e atu, hodi lee símbolu sira, ita bele komprede di’ak nia mensajen.

Uluknanai, elevasaun Jezús nian ba lalehan (vers. 9a). Ita la ko’alia kona-ba ema ida ne’ebé, literalmente, deskola husi rai no hahú sa’e ba leten; ita ko’alia kona-ba sentidu teolójiku ida (la’ós “repórter”, maibé “teólogo” mak ko’alia); axensaun mak forma ida atu esprime ho modu simbóliku katak, Jezús nia ezaltasaun mak totál no hakat liu mundu ne’e; ne’e forma literária atu deskreve moris ida nia finál/roahn, moris ida ne’ebé fó tomak ba Maromak, no oras-ne’e tama iha glória komuñau nian ho Aman.

Hafoin, ita iha kalohan (vers. 9b) ne’ebé taka Jezús husi eskolante sira nia matan. Kalohan ne’ebé hela iha lalehan no rai nia klaran mak, símbolu privilejiadu ida Testamentu Tuan, atu esprime Maromak nia prezensa (kf. Ex 13,21.22; 14,19.24; 24,15b-18; 40,34-38). Tempu hanesan, nia subar no hatudu An dala ida de’it: nia sujere Maromak nia mistériu ne’ebé subar no prezente, nia oin Povu la bele haree, maibé hatudu nia prezensa iha asidente sira dalan nian. Lalehan no rai, prezensa no auzénsia, naroman no nakukun, divinu no umanu, mak dimensaun sira ne’ebé hatudu iha ne’e kona-ba Kristu moris-hi’as, hasa’e ba Aman nia glória, maibé kontinua la’o ho eskolante sira.

Ita sei iha eskolante sira ne’ebé hateke ba lalehan (vers. 10a). Signifika comunidade ne’e nia espetativa ne’ebé hein ho ansi Kristu nia mamaik ba dala rua, atu lori to’o rohan projetu libertasaun ba ema no mundu.

Ikusnian, ita iha mane rua hatais mutin (vers. 10b). Kór mutin sujere Maromak nia mundu, ne’ebé hatudu katak nia sasin mai husi Maromak. Sira konvida eskolante sira atu kontinua iha mundu, hodi Espíritu nia kbiit, Jezús nia obra libertadora; agora, comunidade eskolante sira-nian tenke kontinua, iha istória, Jezús nia obra, hodi tau esperansa iha Na’i ne’ebé sei mai iha loron ikus ho modu definitivu.

Axensaun nia sentidu fundamentál la’ós atu hateke ho admirasaun Jezús nia elevasaun; maibé konvida ita atu tuir Jezús nia “dalan”, hodi hateke ba futuro no fó an ba projetu nia realizasaun iha mundu nia klaran.

LEITURA II - Ef 1,17-23

Surat ba Efésio sira mak, provavelmente, ezemplár ida “surat sirkulár” nian ne’ebé haruka ba kreda oioin Ázia Menór nian, iha altura ida iha-ne’ebé Paulo iha kadeia (iha Roma?). Nia portadór mak ema ida hanaran Tíquico. Ita iha tinan sira entre 58/60.

Ema balun haree iha surat ida-ne’e sínteze ida teolojia paulina, iha altura ida iha-ne’ebé apóstolu nia misaun iha lorosa’e/oriente remata ona.

Iha konkreto, testu ne'ebé propoin mai ita mosu iha surat dahuluk no halo parte agradesimentu ne'ebé Paulo dirije ba Maromak no ba ema sira husi Éfeso nia fiar no ba ba sira-nia karidade ba maun-alin sira fiar nian.

MENSAJEN

Hamutuk ho agradesimentu, Paulo halo orasaun nakonu ho fervór ba Maromak, atu destinatáriu sira surat nian koñese “esperansa” ne'ebé sira simu bolun atu iha (vers. 18). Prova katak Aman iha kbiit atu realiza “esperansa” ida-ne'e mak buat ne'ebé Nia halo ona ho Jezús Kristu: Nia halo nia moris hi'as no hatuur nia iha nia sorin kuana (vers. 20), foti sa'e nia no haraik ba nia kbiit hotu anju nian (Paulo preokupa ho sarani balun ne'ebé fó importánsia liu ba anju sira, tau sira aas liu fali Kristu – kf. Col 1,6). Soberania ne'e, habelar to'o Kreda – Kristu nia “isin”. Buat ne'ebé signifkativu liu testu ne'e nian mak, ideia komunidadade sarani nu'udar “isin” – Kristu nia isin ho membru barak. Ideia ne'e mosu ona iha “surat boot” sira, hodi enfatiza liuliu, relasaun entre membru oioin “isin” nian (kf. 1 Cor 6,12-20; 10,16-17; 12,12-27; Rom 12,3-8); maibé iha “surat sira dadur nian”, Paulo fori fali ideia “Kristu nia isin” atu reflète kona-ba relasaun ne'ebé iha entre komunidadade no Kristu.

Iha testu ida-ne'e, iha konkreto, iha konseitu signifkativu rua atu define relasaun entre Kristu no Kreda: ida “ulun” nian no ida “kakonuk/plenitude” nian (iha gregu, “pleroma”).

Dehan katak Kristu mak “ulun” Kreda nian signifika, uluknanai, katak sira rua forma komunidadade ne'ebé la haketak malu no iha komuñau total moris nian entre vida no destinu; signifika mós katak Kristu mak sentru “isin” nian katak, Kreda tenke buras, orienta an no harii tuir nia “ulun”; signifika tan katak Kreda submete an iha obediénsia ba Kristu/ulun: ba Kristu de'it mak Kreda depende no ba Nia de'it mak nia deve obediénsia.

Dehan katak Kreda mak “kakonuk”/“plenitude” (“pleroma”) Kristu nian signifika dehan katak iha nia mak hetan “plenitude”, “totalidade” Kristu nian. Nia mak kontentór, uma, Kristu hodi hela iha mundu; liuhusi “isin” ne'ebé nia hela bá, iha ne'ebé Kristu kontinua loroloron realiza ninia projetu salvasaun nian ba ema sira nia di'ak. Hela iha “isin” ida-ne'e, Kristu hakonu mundu no dada ba Nia universu tomak, to'o Kristu rasik “sai hotu iha buat hotu” (vers. 23).

EVANJELLU - Mc 16,15-20

Períkopa Mc 16,9-20, iha konjuntu Evanjellu nu'udar Marcos haktuir, distinge husi parte sira seluk, tanba prezenta estilu no vokabuláriu diferente. Aliás, manuskritu importante no antigu liu ne'ebé konserva Evanjellu ne'e konklui Marcos nia testu iha 16,8, ho feto sira nia laran-ta'uk, iha dadeer Páskua nian, bainhira haree rate mamuk. Provavelmente, nune'e mak Marcos remata ninia Evanjellu, hodi fó finál “nakloke” ida, hanesan konvida leitór atu kompleta relatu ho ninia esperiénsia pesoál tatuir Kristu nian, hodi manán ta'uk, hodi haree Jezús no fó sasin kona-ba Nia.

Tanba finál ne'e ladún fó satisfasaun ba leitór sira Marcos nian, nune'e, mosu tentavia ruma atu halo finál sai satisfatóriu liután. Tentativa sira-ne'e ruma ita haree iha dokumentu antigu oioin ne'ebé hatutan mai ita testu Evanjellu daruak ne'e. Entre testu sira-ne'e, ida mak impoin liu seluk, testu ida husi sékulu II nia klaran, ne'ebé prezenta rezumu ida Jezús moris-hi'as ninia aparisaun sira ne'ebé evanjelista seluk haktuir. Maski ikus ona no la'ós Marcos mak hakerek, “finál” ne'e, halo parte integrante ba Eskritura Sagrada. Kreda rekoñese nia nu'udar kanóniku, mai husi inspirasaun Maromak nian no nu'udar Maromak nia Liafuan. Testu ne'ebé ohin propoin mai ita hola parte ba períkopa ne'e. Elementu sira prezenta iha testu ne'e mak rezumu ki'ik husi evanjelista seluk. Nune'e, Jezús nia aparisaun ba eskolante

na'in Sanulu-resin-ida depende husi Lc 24,36-43 no Jo 20,19-29; definisaun misaun apóstolu sira-nian depende husi Mt 28,16- 20 no Lc 24,44-49; relatu Axensaun nian depende ba Lc 24,50-53 no Apóst 1,4-11.

Kuadru ne'ebé autór trasa husi períkopa apresenta eskolante sira nia reasaun negativa tanba Jezús la hamutuk ona ho sira. Iha dadeer resurreisaun nian, sira iha lutu no tanis (kf. Mc 16,10); hafoin simu sasin husi fetu sira ne'ebé hasoru Jezús moris hi'as, laho fiar no fuan toos (kf. Mc 16,14). Sira lakohi kontinua ba oin no kontinua aventura ne'ebé hahú ona ho Jezús. Sira ta'uk atu koko risku no prefere hela kómodu atu hateke ba sira-nia kanek no halerik. Enkontru ho Jezu halo sira sai husi sira-nia halerik no asume sira-nia kompromisu no responsabilidade, nu'udar membru komunidadade Reinu nian.

MENSAJEN

Kestaun sentrál iha testu ne'e mak eskolante sira-nia papél iha mundu, liutiha Jezús nia partida ba hasoru Aman. Testu haktuir sena tolu: Jezús resusitadu define eskolante sira-nia misaun; Jezús bá hasoru Aman; eskolante sira bá hasoru mundu, atu konkretiza misaun ne'ebé Jezús entrega ba sira.

Iha sena dahuluk (vers. 15-18), Jezús resusitadu mosu ba eskolante sira, fanu sira husi sira-nia halerik no define sira-nia misaun, ne'ebé hori ohin ba oin sira tenke hala'o iha mundu. Nota uluk liu mandatu nian ne'ebé Jezús fó ba eskolante sira mak universalidade. Eskolante sira-nia misaun destina ba “mundu tomak” no la bele para iha barreira sira rasa nian, jeografian ka kultura nia oin. Proposta salvasaun ne'ebé Jezús halo no eskolante sira tenke fó sasin diriye ba rai tomak. Hafoin, Jezús define konteúdu anúnsiu nian: “Evanjellu”. Sá mak “Evanjellu”? Iha Testamentu Tuan (liuliu iha Deutero-Isaías no Trito-Isaías), liafuan “evanjellu” liga ho “liafoun di'ak” katak salvasaun to'o ona ba Maromak nia Povu. Iha Jezús niaibun, liafuan “Evanjellu” haktuir katak “Maromak nia Reinu” to'o ona ba ema sira nia vida, hodi lori ba sira dame, libertasaun, ksolok. Ba katekista sira komunidadade sarani dahuluk, “Evanjellu” mak anúnsiu kona-ba akontesimentu úniku, kapitál, fundamentál: Iha Jezús Kristu, Maromak mai hasoru ema sira, hatudu ba sira nia domin, hatama sira iha nia família, konvida sira atu integra an iha komunidadade Reinu nian, oferese ba sira vida definitiva.

Haklaken “Evanjellu” obriga ema sira ba opsau ida. Sé mak adere ba Jezús nia proposta, sei to'o ba moris nakonu no defintiva (“sé mak fiar no simu batizmu sei hetan makso'i”) maibé sé mak lakohi proposta ida-ne'e, la hetan salvasaun (vers.16).

Anúnsiu ne'e tenke atinje la'ós de'it ema sira, maibé “kristura hotu”. Dalabarak ema, ho kritériu egoíзму nian, kaan-teen no lukru nian, esplora Maromak nia kriaun, estraga mundu ne'ebé “di'ak” no armoniiza ne'ebé Maromak kria. Maibé proposta salvasaun husi Maromak hakarak nakfilak ema nia fuan, hodi halakon egoíзму no laran-aat. Hodi nakfilak ema nia fuan, “Evanjellu” propoin relasaun foun ho ema no kriatura seluk – relasaun ne'ebé la marka ona ho egoíзму no esplorasau, maibé ho respeitu no domin. Nune'e sei moris umanidade foun no natureza foun.

Prezenta salvasaun Maromak nian iha mundu sei sai realidade ida liuhusi Jezús nia eskolante sira nia jestu. Hodi kompromete an ho Jezús, eskolante sira sei manán injustisa no opresaun (“duni sai diabu iha ha'u naran”), sai manu-ain dame no komprensaun entre ema sira (“koa'alia lia foun”). Lori esperansa no moris foun ba sira ne'ebé terus no sai dadur ba moras no sofrimentu (“bainhira tau liman iha moras sira, sira sei hetan isin di'ak”); no, iha momentu hotu, Jezús sei horik ho sira, tulun sira manán kontrariedade no opozisaun sira.

Iha sena daruak (vers. 19), Jezús sa'e ba lalehan no tuur iha Aman Maromak nia sorin loos. Jezús nia elevasaun ba lalehan (axensaun) mak forma ida atu dehan katak, kumpre hotu tiha nia misaun iha ema sira nia leet, Jezús ba hasoru Aman no tama fali iha komuñaun ho Aman.

Jezús nia intronizasaun iha “Maromak nia kuana” hatudu katak, Jezús nia proposta ne’e loos duni. Iha povu antigu sira nia hanoin, ida ne’ebé tuur iha Maromak nia kuana mak ema importante/distintu, ne’ebé liurai hakarak fó onra ho modu esepesiál. Jezús, tanba kumpre ho fidelidade totál Maromak nia projetu ba ema sira, simu onra husi Aman no tuur iha nia sorin kuana.

Iha sena datoluk (vers. 20), halo rezumu kona-ba asaun misionária eskolante sira-nian: sira bá (katak, husik ba kotuk seguransa no afetu umanu hotu tanba misaun) atu haklaken (katak, haklaken ho liafuan no jestu konkretu moris foun ne’ebé Maromak oferese ba ema sira) iha mundu tomak (hodi propoin ba ema hotu, laho esesaun, Maromak nia proposta salvasaun nian).

Autór katekeze ne’e nian aseguara eskolante sira katak, sira la mesak durante sira-nia misaun. Jezús moris hi’as, hamutuk ho sira, koopera ho sira no hatudu nia An ba mundu liuhusi eskolante sira nia liafuan no jestu sira.

Festa Jezús nia Axensaun mak, liuliu, momentu ida iha-ne’ebé eskolante sira hola konxiénsia kona-ba sira nia misaun no papél iha mundu. Kreda (komunidade eskolante sira nian, ne’ebé hale’u Jezús no hetan kbiit husi Espíritu) mak, esensialmente, comunidade misionária ida, ho misaun atu fó sasin iha mundu proposta salvasaun no libertasaun ne’ebé Jezús mai atu lori ba ema sira.